

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

GYMNÁZIUM TÝN NAD VLTAVOU

Autor: Mgr. Lukáš Boček

Datum: 5.12.2012

Ročník: kvinta

Vzdělávací oblast: Jazyk a jazyková komunikace

Vzdělávací obor: Český jazyk a literatura

Tematický okruh: Literární komunikace

Téma: Počátky písemnictví na našem území - první české památky

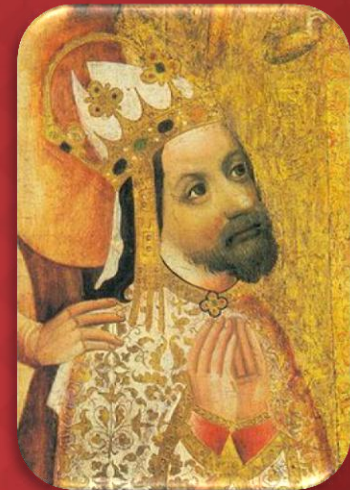
Klíčová slova: Středověká literatura, čeština, laicizace, demokratizace, rytířský epos

Anotace: Prezentace žáky seznamuje se základními vlastnostmi prvních česky psaných památek, opakuje dosud probrané jevy pomocí krátkého testu a věnuje se tématice prvního rytířského eposu v češtině - básni Alexandreis.

Zpracování tohoto DUM bylo financováno z projektu OPVK, výzva 1.5

POČÁTKY ČESKY PSANÉ LITERATURY

Vrcholný středověk (13. - 14. století)

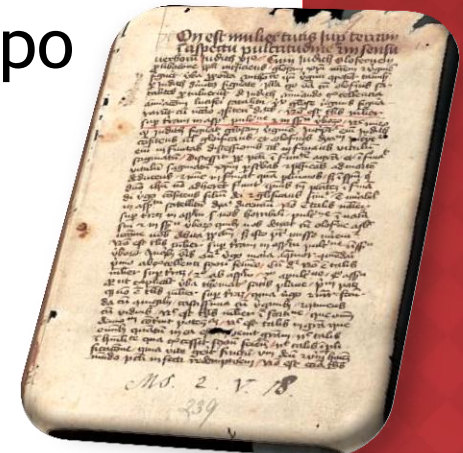
OBSAH POSLEDNÍHO OBDOBÍ

1. Opakování nejstarších českých fragmentů v literatuře (glosy, duchovní písně atd.)
2. Počátky české literatury za posledních Přemyslovců
3. Literatura v době Karla IV.

OPAKOVÁNÍ - DOPLŇTE VĚTY:

- V 11. - 12. stol. byla **čeština** jazykem lidových vrstev
- Pro literární účely v té době sloužila **latina**
- První **česky** psanou památkou je **Hospodine pomiluj ny**, která v době **Karla IV.** sloužila jako hymna a **korunovační** píseň
- O **češtině** se dozvídáme především díky **glosám**, což byly **vpisky, poznámky** psané po stranách **latinských** textů
- V latinských textech se také objevovala **bohemika**, což byla **česká** slova mezi latinskými

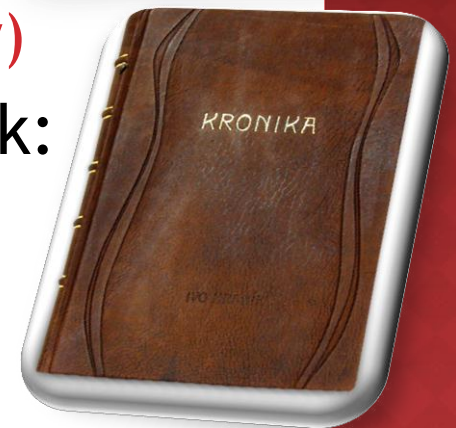
ČESKY PSANÁ LITERATURA

- Konec 13. a začátek 14. století (posl. Přem.)
- Přemyslovce poté střídají Lucemburkové
- Hospodářské **soupeření** české šlechty a německého měšťanstva **posiluje národní uvědomění šlechty** a vede k soupeření i na poli literárním
- **česká šlechta mluví stejným jazykem jako lid** a získává jeho podporu
- Přemyslovci podporovali kulturu, poezii, hudbu, chování
- Dva významné procesy v literatuře:
 - **Laicizace** Zesvětštění liter. - už ne pouze nábož. témata, určeno laikům
 - **Demokratizace** Lit. píše také měšťané, obecně už není výsadou kněžích

ČESKY PSANÁ LITERATURA

- Rozdělení literatury období posledních Přemyslovců:
 1. Světská a duchovní lyrika (písně duchovního rázu)
 2. Světská a duchovní epika (kroniky, eposy)
- Společné rysy staročeských lit. památek:
 - Stále převládá verš
 - Vliv ústní lidové slovenosti
 - Vše určeno pro poslech (ústní tradice, neznalost písma)
 - Zlomkovitost
 - Obtížná datace

ČESKY PSANÁ LITERATURA

○ Alexandreida

- **Datace:** 13.-14. století
- **Autor:** neznámý
- **Forma:** rytířský epos, verš (básnická skladba), 9000 veršů, dochovala se 1/3, osmislabičný verš, sdružený rým
- **Obsah:**
 - pod maskou **Alexandra Makedonského** vystupuje Přemysl Otakar II., který podobně jako Alexandr pronikl do cizích zemí a za své výboje zaplatil smrtí
 - vystupoval zde například **Aristoteles** (v pozici rádce Alexandra Velikého)

ALEXANDREIDA - VÝZNAM

- ◉ První česká výpravná obsáhlá báseň
- ◉ Soudobé politické otázky, projevil v díle i vlastenecké cítění
- ◉ Při líčení pocty, které se mu dostalo v Babylónu, touží po tom, aby takového krále měli i Čechové (nehrozilo by nebezpečí německých přistěhovalců)
- ◉ Povýšený autorův postoj k měšťanům, opovržení k sedlákům, záliba v lovu svědčí o tom, že autor byl příslušníkem vysoké šlechty
- ◉ Autor vyjádřil svou ideální představu panovníka - urozený, statečný, milostivý, spravedlivý

ZDROJE OBRÁZKŮ

- ◉ http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Charles_IV-John_Ocko_votive_picture-fragment.jpg
- ◉ <http://ff.ujep.cz/kapitula/dejiny.php>
- ◉ http://adwebdesign.ca/a_citarny/images/stories/photo_ruzne/litomericka_kapitula.jpg
- ◉ http://2.bp.blogspot.com/_ek9gFHiRWsw/SoX9s7aP5xI/AAAAAAAAADaQ/5Scm50Hw-NU/s400/Bosch,+Christ+Crowned+with+Thorns.jpg
- ◉ http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/8/8b/P%C5%99emyslovci_erb.svg/200px-P%C5%99emyslovci_erb.svg.png
- ◉ <http://www.topzine.cz/wp-content/uploads/2010/12/c15.jpg>
- ◉ http://nd01.jxs.cz/141/393/a1e7894c17_8510982_o2.jpg